

Victorious Vision

יום כפור תשע"ח

2 ע"פ חז"ל

Artzadl-Viddai

For the sin ...
with prying eyes.

על חטא שחטאנו לפניך
בשקור עין.

WE HAVE BEEN GUILTY IN GAZING AT FORBIDDEN THINGS.

We have been curious to see what does not concern us, especially to see things that incite lust (Dover Shalom). We have made eye contact with fellow sinners to indicate moral support for one another (M. M.). By raised eyebrows or other eye motions we have indicated a disapproval of someone, refining the art of character assassination without

230 טובה פרק י עין רל
8 ע"פ חז"ל

את הנפש !!! (רבי שלום מאיר וואלך).

מא. העין - מצלמה

קיים יסוד חשוב אחד שצלינו לדעת אותו, משום שצלינו משתתף
כל בגין החננו שלנו ושל בנינו:

העין של האדם דומה למצלמה. היא מצלמת כל דבר שהיא
רואה. גם האון קולטת כל דבר וכל צליל. כל המראות שהאדם
רואה וכל מה שהוא שומע, נרשמים באופן אוטומטי במחשבתו של האדם
ונחשקים בנפשו, ולפי המראות והשמיעות כך פועלת הנפש. אדם
יכול לראות תמונה מסוימת, נדמה לו שהוא לא השפיע ממנה, אך
בעבר שנים רבות תפועל תמונה זו.

כל מעשי האדם נפעלים על ידי התמונות והצלילים, הריחות
והטעמים שקלטו חושיו. אפוא, ברור, אפוא, שבאשר אדם מסים
אומר שצלינו לא משפיע על דבר - קריאת עתון, הצצה בטלויזיה,
שמיצת רדיו - זוהי טעות טרגית שהרסה חלק גדול מעמנו. זה
נוגד את כללי הטבע. זה דומה לאחד שיאמר: אשתה סם מסכן וזה
לא ישפיע עלי.

נפש האדם במחשבתו רגישה וגמישה, כמו כספית במדחם. והיא
נשחיתת על פי המראות והצלילים הזורמים אליה. ולכן היא צריכה
שמירה מעלה כדי לשמר על צביונה הטהור. בשם שהאפרוח הרך
זרק לסמפרטורה מסוימת כדי להגן עליו, כך נפש האדם זקוקה לחם
וקלים רוחני מתאים, כפי שלמדנו חכמינו זכרונם לברכה - חז"ל
מאבק בעפר רגליהם.

לפיכך גם נהנו הראשונים, מובא בשם הרוקח וכו', כימינו יש
במחשבה המקפידים על כך, לעטף את ראש הילד בהגיעו לגיל שלוש
ולסותו בטלית, ולהביאו כך אל החדר בפעם הראשונה, כדי
לעניין לא יתקלו בדבר טמא - המדבר בילד שאינו מכין כלום. אף
פי כן - המראה נחשב.

גם הקפידו חכמינו זכרונם לברכה ואמרו, שאפילו להביט בפני איש
לשע אסור - הצצה בלבד עלולה להזיק. גם מובא בספרים על
מנוונות של חיות טמאות.

ועל חטא שחטאנו לפניך
בשקור עין:

כינו לבנו, בגדי צבעונים של אשה, שדהו בשבת מה צריכה לחקוק, חמץ בזמן איסורו, אגרת של חבירו
שלא מדעתו, אילני דמלכלבי בימי ניסן ואין מברך עליהם, חמה בזמן תקופתה או בריוח משונות בלי
ברכה, אבידת חבירו ומתעלם ממנה, בהמת חבירו נופלת בדרך ואין מקימה, בהמה רוכצת חחת משאה ואין
עוזר לה, ספרים או אוכלים מושלכים בארץ בכיוון ואין מגביהם, מלכים או חכמים או אוכל ואין מברך
עליהם. הולכת המת ואין מלווה, ערי יהודה וירושלים וביהמ"ק ואין קורע, ס"ת או תפילין שנשרף בורע
ואין קורע עליהם שתי קריעות. קן צפור ואין מקיים מצוה, כלאים בשדה ומקיימם, וכן עין רעה בנתינת
צדקה, מסתכל בפני העני בשעה שאוכל על שולחנו, רואה ת"ח שבה ועומד שלא לעשות קימה והידור
מפניו, סקור עינים בשעת תפילת שמו"ע, רואה באצבעות הכהנים בשעת הדוכן, רואה חבירו נמים לרבר
מצוה ואין נמנה עמהם, רואה במראה כמעשה נשים, ונכלל עוד שלא הסתכל בס"ת בשעה שמגביהים אותה,
אין לקיים וראיתם אותו, באצבעות הידים בברכת בורא מאורי האש, וכל מה כראש הברכה, כבוס
ס"ת קידוש וברכת המזון, בפני רבו לקיים ענין ראות את מורד, בחכמת ב"ח לקיים ראה דרכיך וחכם,
ונכלל עוד שראיתו היתה סקור "עין" ולא מסקירת הלב בהכוננת העינים אל לבו¹⁰⁰ כששאלוהו על חבירו
אם יתחתן בו או ילוהו מעות, והוא קרץ בעיניו או בשאר תנועה המוסכמת אצל הבריות לפחיתות ובוזין¹⁰¹.

88. עין הפילה. 89. פני איה. 90. עין יוסף. 91. עין הפילה. 92. שח עיני. 93. הפאה עיואל. 94. פני איה. 95. עין הפילה.
96. עין יוסף. 97. עין הפילה. 98. מוקד לכל דה (פאלאג). 99. פני איה. 100. דובר שלום. 101. עין הפילה.

3 הארת דרך יום אברים שנפגמו - ותיקונם רלג

העינים פגומות: "עין חטא שחטאנו לפניך בשקור עין" - הסתכלות אסורה,
קריצת עין⁹⁸ גאווה או ליצנות, שהוטבעו כל כך בנפש, עד שניכרות
בעינים. "ועל חטא שחטאנו לפניך בעינים רמות" - מובא בגמרא (סוטה ה).

4 טיב התחזקות - פרק א: שמירת העיניים פו

הקב"ה ו עניק העיניים, היתכן לחטוא בהם?

כתוב (דברים א, א): לה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הנהר
במדבר בערבה בל סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחרצת ודי וזה:

ופירש רש"י: הוכיח על העגל שעשו בשביל רוב זהב שהיה להם, שנאמר:
"וסף הרביתי לה וזהב עשו לבעל":

כמו הטענה שהיתה על כלל ישראל, שעם הכסף והזהב שהשי"ת העניק להם
בהם עשו את העגל, כך יכולה להיות הטענה על כל דבר שהבורא מעניק
לאדם לטוב לו והוא משתמש בו להכעיס לפניו ח"ו. נותן לו עיניים לראות
בהם, ובאותן העיניים הוא חוטא, והמקרא זועק: 'איה הקדושה היא בעינים' -
היכן קדושת העיניים.

נותן לו פה ולשון שיוכל לדבר, והוא משתמש עמהם לדיבורים אסורים.
או מזלזל בברכות על המזון שנתנו לו מן השמים לשבוע מטובו
וכיוצא בהנה.

שהרי ידוע מה שאמרו חז"ל (ע"ג א) אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו.
כלומר שאין הקב"ה מעמיד בפני האדם נסיון שאינו יכול לעמוד בו,
ולכן אם הקב"ה משפיע על האדם מטובו, סימן הוא שיש בו הכח והעזו לעמוד
בנסיון הנובע מגדולה זו.

העין היא מצלמה. פעמים מצלמת היא תמונות מעורפלות, אך לפעמים מצלמת היא תמונות חדות. "גזל ועריות נפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן" (מגילת יס) א"א שגול - רק אם הוא בפניו מתאוה הוא לגזול, אבל שלא בפניו לא, משא"ב עריות, כיון שנפיש יצריהו, דהיינו שכל המדמה בהן הוא בכל עצמתו, לכן אין בפניו בין שלא בפניו עושה רושם נורא על הנפש. עד כדי כך שראיה אחת וזרתת בנפשו תמונה כה חדה, שעלול הוא להרהר בכך יצולם! עד כדי כך כוחה של ראייה.

מהו מבט! ראייה אמת עליה להתריב את האדם לעולם! ציורי הנאות עו"ן חרותם בלבן, יגנינו קדושה הם אצלו בגדר ידיעה, ממילא מנצח החרות את הבלתי חרות! כוחה של העין הוא עצום. לכן מזהירה התורה, בסוף פר' שלח

פגם הראות השפעתה בכל אדם

ואל לו לאדם לטעות ולומר כי השפעת היצר ע"י פגם הראות הינו על נמוכי דרגה בלבד, חס מלהזכיר כזאת, ועל כל אחד להיות זהיר וזריז בדבר, הלא רואים אנו כי גם אדם הראשון יציר כפיו של הקנ"ה נכשל בזה החטא, נואף כי אין לנו שום השגה במה שהיה אצל אדם הראשון, ואיתא בזוה"ק שכאשר ביקש רשב"י לדבר מחטא אדם הראשון, נגלו לפניו אדם הראשון וביקש ממנו שלא לגלות את חטאו לפי שהוא יציר כפיו של הקב"ה. ברם, יש לנו ללמוד מזה לימוד למעשה כיצד להימנע מן הח"א. עוד מוצאים אנו כי אנשים אשר היו מתחילה רמי מעלה נפלו מאגרא רמא לבירא עמיקתא על ידי פגם הראות, ורואים אנו זאת אצל המרגלים, הללן נבחרו למטרת תיור הארץ מצד היותם המוכבחים שבכם, ואיתא בספרים הקדושים כי הסיבה שהביאתם לידי הוצאת הדיבה היתה ע"י פגם הראות, גם קורא נכשל בחטאו בעוון פגם הראות, וכרמוזו במאמרם ז"ל שיעינו הטעתו כי הפגם בעיניו היא אשר הביאו לכל המחלוקת ועל אף מדרגתו הרמה נמשך מכח זה להיות חולק על השכינה ר"ל.

7 טיב פרשת כי תצא התורה תלא

רומזת לנו התורה זק' שעיקר הנפילות הם בדרך, שכשהולכים בדרך יכולים ליפול ברוחניות, מכמה סיבות.

ראשית, כיון שדאדם בשעות הפנאי, כאשר אינו משועבד לעבודתו או אפילו למסגרת לימודיו, והולך לטייל ברחובות ובשווקים, הרי הוא מבלה שם בשיחות סרק ודברים בטלים עם חבירו.

ובנוסף בדרך עלולים להיכשל בראיות אסורות, וכמו שמרומז בפסוק (בראשית ח, כא): 'איה הקדשה היא בעינים על אם הדרך', שבדרכים עלולים להיכשל בשמירת העינים. ובפרט בדורנו, דור עקבתא דמשיחא, שכידוע מצדיקי אמת (כמו שהארץ בזה בספר 'טהרת הקדוש') שבדורנו חוזרים בגלגולים רנשמות שהיו בדור המבול שנאמר בהם (בראשית ו, יב): 'כי השחית כל בשר את דרכו', ומכל הליכה ברחוב עלולים להיכשל אין ספור פעמים, במגשולות וראיות אסורות, שזה לאו דאורייתא: ולא תתור אחרי לבבכם ואחרי עיניכם'.

שעו 8a בן המצרים תשנ"ו

וכן לצד השלילה, שאם רואה אדם שכשכא לעניני תורה ותפילה, מסתתמים מוחו ולבו, שאינו משיג אינו מבין ואינו מרגיש, ידע אל נכון, ששורש חסרוננו הוא בעינים שלא נשמרו כפי הראוי, ומדה טובה מרובה, שכל משהו ואפילו כחוש השערה שיהודי מוסיף

שמירה וטהרה, עוד השתוללות של בורח מן העבירה, זוכה בזה להשגות עליונות והתקרבות עצומה להשי"ת, ולדרגות רמות בתורה ובתפילה ובכל עניני עבירת השם, וכראיתא על הפסוק ואל אציל בני ישראל לא שלח ידו ויחזו את ילוקים, א' וע' מתהפכין. וקרי ביה עצילי. שחזו מתעצלין לדבר עבירה, וע"י שנוהרים בעוצם עיני מראות ברע, זוכין לויחזו את האלקים.

ונתבאר שע"י שמירת העינים בטהרה זוכין לחן האמיתי, ודבר זה מרומז במאמר הכתוב ונח מצא חן בעיני ה', שאם העינים בקדושתן בבחינת עיני ה', זוכין למציאת חן. והיו מה שאמר הכתוב בן פורת יוסף בן פורת עלי עין וכו', שאם אדם זוכה לבחינת יוסף הצדיק, זוכה למצוא את החן, למצוא חן בעיני אלקים ואדם.

ודבר נוסף איתא בספה"ק בזה, שצריך יהודי לדעת, שהענינים שברשותו אינו שלו, אלא הם עיני ה', ושייכים הם ליוצרם ובזראם, בקיד את האדם על שמירתם, וכיון שהם עיני ה' צריך לשמרם שמירה מעולה כבכת העין, וזה מה שאמר דוד המלך ע"ה, והרע

בעיניך עשיתי, הרי הם אינם העינים שלי אלא שלך, וזה בחינת עיני ה', כביכול.

ובענין זה יש עוד בחינה, שצריך אחריות על חכלית העינים, להשיג על ידם התקרבות להשי"ת, בעינים של אדם צריך להשיג תורה ועבודת השם, בחינה של עיני ה', עיני ה' אל יראי, יראי ה' ונחלים ורועדים מכך שעניניהם אינם שלהם, אלא עיני ה'.

איתא בחז"ל [בבא מציעא דף ק"ז ע"ב]] שרוב הצרות באין מעין הרע, אכן מאידך איתא בגמ' [ב"מ דף פ"ז ע"א] הבחינה של אנו מזרעא דיוסף דלא שלטא ביה עינא כישא, וכתיב בן פורת יוסף בן פורת עלי עין וכו', ומובא, שכל מה שיהודי עושה לשמור עיניו בטהרה, וזה סגולה עצומה ונפלאה שלא לשלוט בו עין הרע, כי הוא בבחינת זרעא דיוסף לא שלטא ביה עינא כישא. וממילא ניצול מרוב צרות ומחלות רח"ל הבאין בעוון העין, עינא כישא.

מאוד בענין זה, כמו ששלמה המלך אומר לנו תנה בני לבך לי ועיניך דרכי תצורנה, וכמבואר בחז"ל הקדושים שהפסוק הוא בין כפשוטו, אבינו שבשמים מתחנן אלינו, שלמה המלך אומר לנו בשליחות אבינו שבשמים, תנה בני בני היקר, אני מבקש ממך שני דברים, תנה בני לבך לי, אני מבקש את הלב, ועיניך דרכי תצורנה, כמבואר בחז"ל הקדושים, ומובא בחרדים ז"ע, שהפסוק מתפרש גם באופן אחר, שתיבת "ועיניך" קאי על למעלה, תנה בני לבך לי ועיניך, אבינו שבשמים מבקש מאתנו, בני היקר, כלשון חז"ל הקדושים אמר לי את שני הדברים האלו, אנא ידע דאת לי, אני יודע שאתה שלי, כמו שאמר חז"ל הקדושים, השי"ת מבקש מאתנו הלב והעינים, זה מה שאבינו שבשמים מבקש מאתנו.

The Talmud (*Berachos* 12b) defines the first clause of this mitzvah, *Do not stray after your heart*, as referring to *minus*, heresy, and the second, *after your eyes*, as referring to *z'nus*, immorality.¹

The Talmud defines "straying after your eyes" as immorality. The *Sefer HaChinuch* (387), however, broadens this prohibition to include indulging in any of our physical desires as an end in and of itself.⁵

Perhaps the reason immorality is the only physical desire mentioned explicitly in the prohibition of *lo sasuru* is that it is the most powerful of our physical drives and therefore requires extra vigilance on our part.

48

Nefesh Chaya

Here is the difference between a man who sees an objectionable movie, *chas v'shalom*, and a woman who sees one. For the man, seeing such a thing puts a terrible stain on his neshamah. He has a neshamah kedoshah because he learns Torah and keeps mitzvos, and seeing such a movie creates an ugly stain on it.

When a woman sees such a movie, it is not just a stain on her neshamah. Rather, the movie represents who and what she is. She is now reflecting what she sees in the movie. Her very being is presently shaped by it. The movie does not shape a man's being. He remains the same person who davened Shacharis, Minchah and Ma'ariv, and now in addition to this, he has a disgusting stain on his being. But for a woman, the movie now defines her identity.

When a man who learns Torah reads a book full of nonsense, he is a Torah learner with a stain of nonsense on him. But when a woman reads a book full of nonsense, her whole being is full of nonsense.

And when a woman decides to turn to Hashem, this reshapes her whole being. Now, her whole identity is kedushas Hashem. At that moment, she is a hundred times greater than her husband.

This is why a woman is called "*her husband's crown*." She receives her *kedushah* straight from HaKadosh Baruch Hu. She is wholly an expression of Hashem's *ratzon*. So to speak, she is Hashem's very own will.

Women need to know this. Every "empty" book they read, all the news they hear, the contact they have with this world — for a man it is bitul Torah. But for a woman it is destructive to her very identity! Like a mirror, she is defined by what she reflects and has contact with. Whatever she is connected to, that is what she is. And then she shines it out like a mirror shining the reflection of what stands in front of it.

12

314 □ CONSTANT CONNECTION: MITZVAH SIX

In the last of the Six Constant Mitzvos, the Torah commands us: *וְלֹא תִתְּרוּ אַחֲרֵי לִבְכֶּם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם*, *Do not stray after your heart and after your eyes* (*Bamidbar* 15:39). A superficial glance at this mitzvah leads us to believe that the Torah considers the eyes and the heart to be inherently evil. A Midrash (*Tanchuma*, *Parashas Shelach* 15, cited in *Rashi*) verifies this understanding, stating that the eyes and the heart are two agents that lead the body to sin: the eyes see, the heart covets, and the body follows through and commits the sin.

13

This label seems rather harsh. What is wrong with the heart? Are the emotions of the heart uniformly **bad**? And why are our eyes considered evil? The eyes provide us with perception, with curiosity — they open us up to the world. Why are they considered evil?

The first step to answering these questions lies in differentiating between *Lo Sasuru*, the commandment not to stray, and the five constant mitzvos that go before it. While the first five mitzvos are rooted in philosophy, with practical applications emerging by implication, *Lo Sasuru* is a practical mitzvah only. The first five mitzvos laid the groundwork for our spiritual success in this world. By the time we reach the mitzvah of *Lo Sasuru*, we already know that Hashem exists, that no other force contains any power. That Hashem is One, that we love Him, and that we fear Him. We know that success is measured in terms of spiritual perfection. We know that everything else is temporal and superficial. We know that if we indulge in short-lived pleasures, we will pay a heavy price.

We know all that, but then we are suddenly overcome by temptation. Someone or something enticing is before us and we know that we should avert our gaze. We are sitting at a computer, and we know that clicking the mouse-button will take us to a place where we don't belong. There is a juicy piece of gossip on the tip of our tongue, and we know that we should not say it. But there is still a struggle. And we tell ourselves, "I know this is wrong. I know it doesn't pay. I know this is spiritual suicide."

But we still feel torn. The battle rages on despite all the knowledge. We know what we should do, but ... but ... and then it is too late.

What happened? We knew that we were doing the wrong thing. Why did we lose the battle?

14

We lost the battle because we got distracted. We could not hold onto the values we have worked so hard to incorporate into our life, because we got sidetracked.

Lo Sasuru does not require us to learn anything new. It requires us not to get distracted. It requires us to remain focused on what we already know, and not to let our hearts and eyes lead us into territory that contradicts our *weltanschauung*.

Let us look at the roles that the heart and eyes play in our life, and see why the Torah singles them out as the organs that we must be careful not to stray after.

Now we come to a crucial question. If emotions and perception are so powerful, if they can hijack our thoughts and cause us to do things that we know are wrong, what alternative do we have?

The answer lies in the wording of this commandment: don't stray after your heart and eyes.

We can compare our heart and eyes to a seeing eye dog. If a blind person allows an untrained dog to lead him around, the dog may lead him into trees, busy streets, and other dangerous areas. If the dog is trained properly, however, it can guide its master into safe territory and protect him from danger.

The first five constant mitzvos teach us to appreciate spirituality, to yearn for the eternal rather than the temporary. But the world is full of distractions. There are so many opportunities for instant gratification. If we do not take charge, our heart and eyes will, necessarily, find replacements for our true inner yearnings. The yearning for eternity will be replaced with a sense of ego. The yearning for eternal pleasure will be replaced with a desire for instant gratification.

Lo Sasuru requires us to stay one step ahead of our heart and eyes, and cause them to feel emotion and to perceive in accordance with the truths that we have internalized in the previous five mitzvos. We must use them to protect the *Emunah*, *Yichud*, *Ahavah*, and *Yirah* that we have already developed in the previous mitzvos. We can program our heart and eyes to energize us for spiritual growth,

but if we leave them on their own, they will focus only on the mundane and superficial pleasures of this world.

16 Constant Connection - R. Gopersmith

Inappropriately indulging in our physical desires impairs our relationship with Hashem because we are what we seek. If we spend our time pursuing our physical desires inordinately, we accentuate our physicality, which in turn distances us from Hashem, Who is a totally spiritual being.

A third universal drive is the drive for pleasure, which, as we explained in the mitzvah of *ahavas Hashem* (Chapter 1), is properly expressed in the enjoyment of life's five categories of spiritual pleasure, as opposed to the physical stimulation of our taste buds or sensory receptors.

★ True, lasting pleasure only comes from spiritual pleasures, and not from the satiation of our animalistic desires. However, accessing these spiritual pleasures requires thought and awareness, while indulging in our physical desires requires no thought or discipline at all. The pursuit of our physical desires as an end in themselves is the third counterfeit of the *yetzer hara*, which attempts to misdirect

17a

As we explained in the mitzvah of *ahavas Hashem*, seeking pleasure is very central to our lives because, as human beings, we are all pleasure seekers. Although recognizing that we want pleasure is relatively simple, getting the pleasure we want is not nearly as easy, because it requires us to first properly understand who we are. If we relate to ourselves as primarily a soul, then we will automatically seek spiritual pleasures. Alternatively, if we identify primarily as a body, then we will automatically chase the satiation of our body's desires.

17b

The second clause of *lo sasuru*, *אחרי עינינו*, after our eyes, addresses the way we relate to physical pleasure. To properly understand the Torah's approach to this important aspect of our lives, we must first distinguish between indulging one's *ta'avah* base desires, which is forbidden, and experiencing *ta'anug*, enjoyment, which is permissible, and at times even obligatory.

★ *Ta'anug* is the enjoyment of physical pleasures as a means to a spiritual end. An example would be enjoying a delicious Shabbos meal, which helps us experience the beauty and sanctity of Shabbos and is a fulfillment of the mitzvah of *oneg Shabbos*.

18

Ta'avah, on the other hand, causes a person to indulge in physical pleasures as an end in themselves. An example would be eating chocolate cake solely for the pleasurable sensation it affords the taste buds. The Rambam writes, "A person who eats food that is pleasing to his palate... and that he craves, but it is harmful to him... is akin, in my view, to an animal" (*Shemonah Perakim* ch. 5).¹⁵ Since we possess souls created in the image of Hashem, we may not debase ourselves by acting like an animal and following our body's desires.

• Because we are essentially spiritual beings, indulging in our physical desires will never satisfy us. Instead, these experiences will leave us disappointed, no matter how much we indulge in them. And the more we indulge, the more we will feel a need to indulge, as our Sages teach, *He who has one hundred wants two hundred, and he who has two hundred wants four hundred* (*Koheles Rabbah* 3:13).¹⁶

19

The Torah perspective is that physical pleasures are the appetizers of existence. Just as melon might be served as a first course

to awaken the taste buds so that they can appreciate the more substantial pleasures of the meal, physical pleasures prepare us to experience life's deeper, more spiritual pleasures.

★ However, if we mistakenly make physical pleasures our main course, we will be spiritually malnourished, just as someone who subsists on a diet of melon will be physically malnourished.

Imbuing physical pleasures with spiritual meaning is the approach we try to use on Purim, and that's why on Purim we can potentially achieve a greater degree of holiness than we can on Yom Kippur.

In a similar vein, our Sages teach (*Rosh Hashanah* 9a-b) that one who eats on the ninth of Tishrei (the day before Yom Kippur) has a mitzvah, and it is as if he fasted both on the ninth of Tishrei and on Yom Kippur.¹⁹ The Kotzker Rebbe explains that Yom Kippur atones for our transgressions, while the day before Yom Kippur atones for our misuse of permissible physical pleasures. All the eating we do on *erev Yom Kippur* is for the purpose of strengthening our bodies to fast the next day, which means that our entire interaction with the physical world is for a spiritual purpose. In this way, we atone for engaging inappropriately in the physical world during the previous year and indulging in physical pleasures as an end in themselves.

20

We find a slight difference in the language King David used when praying for success in controlling various aspects of the body. He said: *הט לבי אל עדותיך ואל אל בצא*, *Incline my heart toward Your testimonies and not to greed* (119:36), followed by: *העבר*

עיני מראות שוא, *Avert my eyes from seeing futility* (ibid. v. 37).

At the very beginning of the Code of Law, *Tur* explains the difference. We are not forced to process external stimuli that affect our heart. We can choose to ignore them and incline our heart toward good even after it senses something evil. We do not have the same

opportunity when it comes to our eyes. As soon as something improper passes before us, our brain processes the information and the image weakens our value system. The eyes, therefore, must be prevented from seeing these images, for even the slightest glance at evil can lead us astray. And the image remains in our subconscious and can be reawakened at any time.

When the Torah commands us not to stray after our eyes, then, it is not referring to a feeling, but to a craving or a drive. The eyes provide us with impulses that say, "I must do this. Now."

An alcoholic, for instance, is not following his heart. He may be crying deep down. He is following his eyes. When a craving takes hold of him, his better judgment goes out the window. An impulse shopper follows his eyes, not his heart. It is automatic and spontaneous. No thought, no emotion: "I want it."

24 דעת תולדות תורה קסג

ויתרונותיו הבנים בקרבה (כה. כב). וברשי: רבותינו דרשוהו לשון ריצה, כשהיתה עוברת על פתחי תורה ש' שם ועבר יעקב רץ ומפרנס לצאת, עוברת על פתחי ע"ז עשו מפרנס לצאת. לעיניו הרי זו עובדה תמוהה לכאורה, וכל זה מחמת שאין אנו נותנים ממש בעיני רוחניות, האדם צריך להבין כי עניני רוחניות הם מציאותים, ממשים, הריבה הרבה יותר מאשר עניני גשמיות. הנה עובדי ימים ומדברות ש אתם תמיד כלי המצפן (קאמפאס), אשר בלעדו אינם זזים ממקומם, זה המצפן מורה להם הדרך בה ילכו, טבע הכלי הזה הוא כי תמיד הוא נוטה דוקא לצד הצפון, ומהו ידע האדם תמיד מקומו איפה הוא, טבע זה המתכת נפלא ונורא מאוד, כי לא תוכל לסבבו בשום אופן לצד אחר, ובאיה צד שהוא שתמידו, הנה תיכף יתהפך ויפנה דוקא לצד הצפון. כן ודאי הם הענינים ברוחניות. קדושה מצד עצם טבעה הנה סגולתה היא שתמיד היא נוטה ונמשכת לצד הקדושה, "יעקב רץ" זהו כח רוחני טבעי חזק הרבה יותר מטבע של ה"קאמפאס", וכן "עשו מפרנס לצאת" זהו כח "נטיה לצד צפון" מצד עצם טבע כחות "טומאה" אדם ההולך בשוק יראה וייוכה איך שהוא אסור בחבלים, הוא רואה ומניח פעם לצד זה ופעם לצד זה, דומה האדם כי זה רק הבטה בעלמא, בלי מכוון כלל, כאלו שאין לו שום חפץ בפעולותיו אלה, אמנם הוא אינו יודע כלום, אבל "נטיה" הם, הן הם הפרנסים שבאדם, משיכה לפה ומשיכה לשם, ממש אצלו של כף הקלע.

lanned my path, and returned my feet to Your testimonies (Tehillim 19:59). A Midrash (Vayikra Rabbah 35:1) explains that King David would walk out of his palace each day with a schedule for the day, but his feet would involuntarily carry him to the study hall to study Torah. He had developed a reflex that made Torah study his default position.

Apparently, aside from controlling our eyes and avoiding situations filled with temptation, we can also develop new cravings and habits. We must become experts at making the correct choices so that it becomes second nature. Our feet, hands, and all the mechanical organs should be trained to serve Hashem automatically.

Certainly, we must be aware of the potential pitfall of beginning to run on "automatic pilot" and losing all the feeling in our service of Hashem, but it is much easier to fight the problem of following good habits out of rote than it is to fight bad habits.

• כשיודעים את זה אפשר להבין הרבה דברים שקורים אצלנו, איך ששולטים אצלנו כחות מגנטיים כאלה, כגון אדם הנמשך לראות משהו ואינו יכול להסיר את עיניו ממנו.

יולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" [טו-טז]

[א] פירשי "וול", דהעין רואה והלב חומר, עכ"ל.

וצ"ב, דא"כ היה צריך להיות כתוב "ולא תתורו אחרי עיניכם ואחרי לבבכם",

שהרי מחמת הראיה הלב חומר.

ונראה לומר, שהנה אמרו בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, ואין מראין לאדם דבר רע, אא"כ קדמה לזה מחשבה אסורה, ואמנם לאחר מכן, לאחר שגם ראה את אותו ענין עליו הרהר, מתגברת התאוה וקשה כבר להתגבר על פיתוי היצר.

וע"ז קיימי דברי המלבי"ם, והואיל ולשונו ותוכן דבריו הם "קילורין לעינים" על כן נביא דבריו בהרחבה. ובתחילה ביאר עפ"י הספרי שם דהפירוש של זנות הלב [הוא כתיב הכא "אחרי לבבכם וגו' אשר אתם זונים וגו'"] הוא במינות או בתאוה, ואח"כ בא לדון על הלב והעין מה קודם למה, ומה מביא אל מה, וז"ל, והנה דעת רבים שהתעוררות חמדת הלב אל העבירה בא מסיבת החושים כמ"ש העין רואה והלב חומר, ואמרו שאין אדם מתאוה אלא ממה שראו עיניו, אמנם חז"ל דייקו ההיפך, כי בצד א' לולא קדמו ציורי התאוה למשול בלבו בדרך רע או דרכי המינות שמשלו בלבו להסיר מפניו יראת ה' ופחדו לא היה נפעל ממראה עיניו, ומה שנפעל ממראה עיניו אל התאוה זה אולי כי כבר סללו ציורי התאוה מסילה בלבו מקודם, וכן שקדמו בלבו מחשבות און להקל ביראת ה' המשקיף על נסתריו ונגלתו, [היינו, דכן הוא לפי ב' הביאורים דלעיל מהו "אחרי לבבכם"], ומהו הסביר הראב"ע [בפר'

מקשה המלבי"ם: הרי חז"ל אומרים (פוטס ט) "גמירי, אין יצר" שולט אלא

במה שענינו ראות! ועוד, שרשי" כתב על פסוק זה "העין רואה והלב

חומר והגוף עושה את העבירות! עונה המלבי"ם, שהיה ברור לחז"ל, שאילו

קדמו ציורי התאוה למשול בלבו, לא היתה ראיית העין מעוררת לבו. ורק מכיון

שציורי הנאות עוה"ז נחקקו בלבו, לכן מעוררת ראיית העינים את לבו לחמוד.

אדם ראה פעם אחת והתפעל. מכאן ולהבא דוחף הלב את העין לראות. השוהה

מראיית העין של עוה"ז הוא נורא.

שיעורי חומש

המהר"ל מקשה איך פרנס עשו לצאת ליד בתי עבודה וזה הלא היצר הרע ניתן לעובר רק מעת שנולד? מתוך המדרש "שהפרנס הזה לא תלוי בבחירה או ביצר הרע, אלא שיש תכונות רוחניות של רשעות ושל צדקות. עשו היה בטבעו רע, ומכח זה פרנס לעבודה וזה.

בעולם יש חוק של מגנטיות. למשל מצפן תמיד מצביע לצד צפון, כי לקוטב הצפוני יש כח משיכה, והמגנט מרגיש בזה ונוטה לשם. וכן יש קשר מגנטי בין השמש לכדור הארץ, ובין הירח לכדור הארץ, וקשר זה מחזיק אותם ביחס מסוים. כח מגנטי זה מחזיק את כל חלל העולם. יש מושג של שדה מגנטי, שכשיש חלקיקי מתכת ויש

מגנט בקרבתם או נעמדים חלקיקי המתכת בצורה מסויימת, מפני שהם נמצאים בתוך שדה מגנטי.

כלל הוא שכל מה שיש בגשמיות יש ברוחניות - גם ברוחניות יש שדה מגנטי: אדם הולך ברחוב, ולפתע הוא מרים את ראשו ומסתכל לצד אחר ובדיוק אז עובר כנגד עינו מראה פריצות - זה אינו מקרה. אמנם הוא לא ידע מראש שבדיוק אז תעבור שם פריצות, אבל היתה משיכה מגנטית להתחיל לשם. זה הכח המגנטי של היצר הרע, שהוא נמשך לטומאה מבלי לראות את הטומאה שהוא נמשך אליה, וכמו מגנט שאינו רואה את הקוטב הצפוני, בכל זאת נמשך לשם.

גם היצר הטוב הוא כח מגנטי. יעקב, אף שהיה עובר ולא ראה כלום, הרגיש את הרוחניות של פתחי תורה, והוא נמשך לזה, ואילו לעשו היתה משיכה מגנטית לעבודה זרה, וכשעבר ליד בית ע"ז הוא נמשך לשם.

להשתדל לידע איך אפשר לו להגיע שהענינים
ההצגה עיני ה' עיני ה' אל צדיקים, ועמך
כולם צדיקים, זהו ברית העינים, וזהו רצון
אבינו שבשמים מאתנו, שבימים אלו נשקיע
כוחות, כל יחיד לפי גילו ומצבו, ולקבוע
זמנים מיוחדים להתבונן איך אפשר להגביה
שמירת העינים.

ומבואר מהישמח משה, ובתפארת שלמה,
ומעור הרבה צדיקים, וי"ע, שכל
השמירה תלויה בעינים, בין שמירה ברוחניות,
וכן שמירה בגשמיות, בכחית ככתב שמרם,
איה הקדישה בעינים על הדרך, ומבואר
בתפארת שלמה, ובכית שמואל, ומעור צדיקים,
וי"ע, שכל הקדושה תלויה בעינים, ככתב
שמרם, יסובבנהו יבוננהו יצורו כאישון עינו,
כל השמירה תלויה בעינים, כמו שהפליגו
חז"ל הקדושים, שמרני כאישון בת עין, כל

כי לקרא דברים שאסור לקרוא, אין בזה
שום מדריגות וכולם שוים בזה, וע"ז
צריך מסירות נפש, ומ"מ אף בדברי הרשות
מבואר בחתם סופר, ומעור צדיקים, וי"ע,
שהפליגו מאוד, שכל דבר הבל שנכנס לראש,
כל מודעה, או אפילו מה שקורין עלון חרדי,
כל דבר שנכנס למח, נגד זה יוצא מהמח
עבודת ה', זה תופס מקום במח ובלב, כל
אחד צריך למדוד עצמו לפי גילו ומצבו, אסור
לדלג למקום גבוה ממדרגתו, אבל גם אסור
להתרשל ולהשאיר במקום גמון, ורצון השי"ת
הוא שיהודי ימרוץ, איך אפשר לו
להגביה את העינים, כמו שהפליגו בראשית
חכמה, ועור צדיקים, וי"ע, כי אדם צריך

27a

26 ש"ח / תמוז

והראב"ן ז"ל כותב, ומבואר בהרבה חכמים
הקדושים, בראשית חכמה ומעור
הרבה צדיקים וי"ע, הרי אנו יודעים שכל
דבריהם של ראשונים, הם קודש קדשים, הם
נתנו למשה מסיני כמש, ואין לנו השגה
בקדושתן וטהרתן של הראשונים, ודבריהם
בוערים כלפידים, כלשון החפץ חיים זי"ע,
וכן אומר הראב"ד הקדוש, "הראש לכל הגדרים
שישמו האדם עיניו, ואם ישמור את עיניו
נמצא שלבו שמור, ומתוך שלבו ועיניו שמורים
נמצא כולו שמור". זה מה שאבינו שבשמים
מבקש מאתנו, הלב והעינים, ההתחלה היא
העינים, הלב הרבה פעמים אינו ברשותו של
אדם, ולכן אבינו שבשמים מבקש שנשמור
על העינים, וזה ראש לכל הגדרים, הגדר
הראשון הוא בענין העינים, זה ההתחלה של
עבודת הטהרה, ונאף שידוע שטהרת הפה הוא
ג"כ מהענינים הראשונים בסדר, וכמו שדברנו
בעז"ר באריכות כמ"פ, (גם בשל"ס שמות
תשנ"ט) מ"מ ידוע (ויש בזה אריכות,

בוודאי שאין בדברים אלו כללים, כמו שבכל
הענינים של עבודת ה' אין כלל, כל
יחיד הוא עולם מלא לעצמו, כמבואר בחז"ל
הקדושים, ובפרט בענינים של שמירת העינים,
שאין בזה שום כלל, כל יחיד שונה, כל גיל
שונה, וכל תקופה שונה, אבל הכלל בזה הוא,
שכל יחיד יודע לעצמו איזה דברים יכולים
להורידו מטהרתו, וכגון אם הולכים למקומות
מסויימים, או שנוסעים באופנים מסויימים,
וכדומה וכדומה, או שמסתכל במיני דברים
שיכולים להורידו מטהרתו, ומה הוא צריך
להשגח מאוד, מכל יחיד יודע ללב, יודע
לברות מזה יותר מאש, מכל ענין שיכול
להוריד יהודי מדרגתו בטהרה.

כמו בכל הענינים בעבודת ה', יהודי צריך
להיות מוסיף והולך, כל כמה שמתרומם
בוה, צריך יותר להזהר, העינים נהיים יותר
איידעלער און איידעלער, הרי אין לזה שיעור,
ואין לזה סוף, כמה נקיות יכולות להיות
העינים של יהודי, כמה קדושות עינים של
יהודי יכולות להיות, לעיני כל ישראל בראשית
ברא, ההתחלה של כל העבודה היא לעיני כל
ישראל, משה רבינו האט ארץ געהויבן העינים
של עם ישראל, אויסגערייניגט, אויסגעוואשן,
איה הקדישה היא ובעינים על הדרך, החכם
עיניו בראשו, איהו חכם הרואה את הנולד,
* היינו שהחכם א"י מה נולד ע"י העינים, ולכן
עיניו בראשו, שראש העבודה שלו היא העינים
והוא משקיע כוחות בשמירת העינים.

Gaul Yer Torge! 28a-

ח. אסור ספר לשון הרע - במכתב או בדרך רמז
אסור לכוון לשון הרע, וכן להראות כתב שמתוכו נראה גנותו של
הפובל (נגון שאינו חכם וכדומה), וכן אסור לגנות בכל דרך רמז
אחרת.

28-6

10. SIGN LANGUAGE

You are forbidden to convey loshon hora through hints and signs, hand or finger motions, and facial expressions.

29

Love Your Neighbor Re. Privacy

360 Balak - 24:5 - Respecting privacy

When Bil'am saw that the tents of the Jewish people were set up so that the entrance of one did not face the entrance of another, he said this verse. Rashi)

People are naturally curious and are interested in knowing about the comings and goings of their neighbors. That is exactly why our forefathers, during their forty years in the desert, encamped in such a manner that would ensure the greatest amount of privacy. We have an obligation to respect the right to privacy of others. When passing someone's window, we must resist the temptation to look in. (See Choshen Mishpot 159 for the laws concerning a neighbor's rights to privacy.)

* Because of our obligation to respect the privacy of others, Rabainu Gershom placed a *chaitem* (a ban with the penalty of excommunication) on reading someone else's mail without permission (*B'air Hagolah, Yerah Daiah* 334:123). Even parents should not read the mail of their children without permission (see *Kav Chayim Palaji*, p. 18).

אברהם 5-א 29

וכדאיתא בספר של"ה הקדוש (שער האותיות ק-קדושה): כתוב 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', ולא כתיב 'בביתכם' אלא 'בתוכם', רצה לומר בתוכיות המקודשים. והלב של אדם נגד קודש הדברים, ושוויינ דליבא הם עינים, ובהם שני אישון כשני הכרובים. דהיינו שר' על ידי שאדם שומר לבו

ועיניו, אז הוא זוכה לעשות להשי"ת מקדש בתוכו, ולהיותו מקום להשראת השכינה, ע"כ.

אך אם חלילה אינו שומר על טהרת המחשבה והעינים, למרות שהוא מקיים את כל התורה והמצוות, ה' מסתלק ממנו, וכמו שכתוב (דברים כג, טו): 'והיה מחניך קדוש ויא יראה כן ערות דבר ושב מאחריו', ש"ע פריצת גדר הקדושה הקב"ה כביכול שב מאחריו.

30 י' אלהי כ-27-ספר הכשר

ואמרו, שאין זו ממדת ד"ך ארץ להסתכל בקשת, כיון שהיא רומות על חטא שיש בעולם אלא שהקב"ה כרחם על הארץ והוא נאמן בברית. שמה יעשה אדם דבר שהוא מזכיר לו עון לתכשית להשתעשע בו? והכתוב אומר (תהלים לב): 'אשרי נשוי פשע כסוי חטאה. לכן אמרו: כל שלא חס על כבוד קונו ומסתכל בקשת. ראוי לו שלא ללעולם.

כ. כוח מופלא טמון בעיני האדם. על ידי ראייה אחת בציצית, להביא את האדם לזיכרון ולעשיית כל מצוות ה'. ועוד יכול האדם על ידי ראייה אחת בשמי מרום להגיע להכרה מופלאה ובהירה בגדלות הבורא, כדברי הנביא ישעיהו (מ, כו) "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה", וכמאמר הכתוב (תהלים, יט, ב) "השמים מספרים כבוד א-ל ומעשי ידיו מגיד חרקי".

ובאותם העניינים ובאותה ראייה מצינו שהזכירה התורה: "ופן תשא עיניך השמימה וראית את השמש ואת הירח ואת הכוכבים כל צבא השמים ונדחת" (השמות, יח) "ועבדתם" (דברים, י, יט). הרי שיש בכוחה של ראייה אחת לשמים סיכון כל כך גדול עד שהצריכה התורה להזהיר ב"פן" - כדי שהאדם לא יגיע ח"ו לכפירה ולעבודת כוכבים. וגם בראיית הציצית מצינו, שהחזיק קורח במחלוקתו עם משה רבנו, ועל ידי כך הביא עליו ועל ביתו אבדן וכליון בעולם הזה ובעולם הבא.

ומעתה מה יקרו עיני האדם וגודל חובתו להשגיח עליהם במיוחד, הן כדי להשכיל מראייתו ליישר דרכיו ולעקנם, והן כדי לשמור עליהם שלא יהיה ח"ו בכלל אלו שאמרו חז"ל (קובא בר ש"י) "העין רואה וחלב חומד והגוף עושה את העבירות".

ומכאן נובע החיוב בדברי הנביא ישעיהו המעמיד מצוות התורה על שש (ועי' בסוף מסכת מכות כד, א), ומונה בכללם "עוצם עיני מראות ברע", כי יסוד מוצק לאלו הבאים בברית ה' החפצים להגיע לשלמות ולחיי נצח - לשמור עיניהם מלראות רע. משום שכח והשפעה שהאדם מושפע מראיית עיניו כל כך עצום ומכה שורשים בנפש האדם, עד שבלתי אפשרי להגיע לשלמות ללא שמירה על עיניו מראות רע.

ועד שלישי

מעתה ניגש לענין יותר קשה. איזהו חכם - הלומד מכל אדם. שנא' מכל מלמי השכלתי. הרי יש להתלמד מכל אדם ממש: איזו הנהגה קטנה. איזו מידה. או איזה דבר חכמה. ננסה. איפוא. להתלמד מחברינו בכל יום שלשה דברים. בהתחלה יתקשו בזה עד מאד. כי אינם רגילים בכגון זה. בקורת על חברים מתעוררת בנו כל שעה. אך לראות בהם איזה דבר טוב שנוכל ללמוד

מהם - בזה מעולם לא הסגנו. ימים רבים יעברו עד שנצליח לגלות אצל חברים איזה דבר טוב שכדאי להתלמד ממנו. אך אין מנוס מזה, ובעקבות נצליח בסוף לשם לב בכל יום למצוא בחברינו דברים קטנים שכדאי להתלמד מהם. ואחרי שגלינו דברים אלה: נמשיך עוד כמה שבועות. ומעתה תהיה התלמודות של ממש, שנשים לב לאיזו הנהגה טובה של החבר ולומר לעצמנו: כמה יפה הנהגה זו, ואעשה גם אני כמותו בדבר זה!

ועד רביעי

מעתה נלך עוד צעד הלאה. בכל יום אנו נפגשים עם אנשים שונים: בעל מכולת. פקיד בדואר. נהג באוטובוס. עוזרת וילדים קטנים. עכשו ננסה להתלמד מהם בכל יום שלשה דברים. דבר בזה בכלל לא עלה על דעתנו מעולם שמפשוטי העם יהיה אפשר ללמוד איזה דבר טוב. אך חז"ל אומרים "הלומד מכל אדם". בלי יוצא מן הכלל! לעולם לא מדובר על דברים גדולים, אבל איזו תנועה טובה. איזו מלה טובה נוכל ללמוד מכל אחד. גם בזה נתקשה בהתחלה מאד, ובמשך הזמן יתגלה לפנינו עולם חדש של בני אדם פשוטים שהם מלאים מצוות כריזמו, וכדאי הוא להתלמד בהתלמודות זאת זמן ממושך מאד. וכבר אמר אחד מקדושי עליון שלמד כמה דברים מגנבים ומילדים. מגנבים הוא למד שעיקר עבודתם בלילה, ומה שעמלו עליו בלילה מוכרים ביום בחצי חנם, ויש להם חברה טובה עם גנבים אחרים. מילדים למד שהם אף פעם אינם יושבים בבטלה, וכשהם צריכים משהו הם בוכים...

ועד חמישי

אין דבר בבריאה שלא נוכל להתלמד ממנו. כי על כן ברא הקב"ה נבראים רבים כל כך. וכבר אמרו חז"ל "אלמלא ניתנה תורה היינו למדים צניעות מתחיל וגול מנמלה ועריון מיונה ודרך ארץ מתרנגול שמפיים ואחר כך בועל" (עירובין ק, ע"ב). בזה נתלמד עכשו להתלמד מבעלי חיים שלש פעמים ביום איזה דבר. ואם איננו מוצאים להתלמד משהו מהם להנהיגה, נתלמד לראות בהם חכמת הבורא ית'.

"בשיקור עין"

א. "למה נסמנה פרשת נזיר לפרשת סוטה, לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקול יזיר עצמו מן היין". (סוטה ב ע"א). "כל הרואה", גם צדיק גדול וקדוש שהגיע לגבורות פרוש מזה שנים מכל הבלי העולם הזה, נזהר מחטא כל ימיו - והוא מהלך בשוו עיניו למטה ילכו, וזמיה לא פסיק מגירסא - והנה ראה לרגע סוטה בקלקולה, מיו ישוב לביתו וישפוך את כל היין אשר לו, ויזיר עצמו משתייתו, ומדוע, "מפני שהיין מביא לידי קלות ראש וניאוף" (רש"י), ועכשיו עליו להשמר לנפשו מפניהם, וכל עשרות שנות עבודתו בקודש לא יצילנו מהם, מדוע - כי ראה¹⁹⁷.

Ben Zoma said, "Who is wise? One who learns from every person" (Avos 4:1).

The Rebbe of Zolotchov asks, "Why doesn't Ben Zomah say that the wise person learns from every teacher? Why does he say that he learns from every person? Ben Zoma's words signify that we are talking here not only about learning Torah from holy books, but about good attributes which can be learned from a person who excels in them. It is truly possible to learn something from everyone. Even if a person seems average but does one thing well, learn that one thing from him."

If we want to test this concept of "learning from everyone,"

we will find that we can go all the way back to the beginning — to infancy. Even a baby can be a model for positive behavior.

Rebbe Zusha of Anipoli said, "I have learned three things from an infant: His hands are always busy, so that he never sits without doing something; when he needs something, he cries immediately and asks for it persistently — he doesn't give up; and when his needs are met, he is always joyful, smiling and laughing."

"וכן הרואה אילנות טובות ובריות נאות וכו' אומר בא"י אמ"ה שככה לו בעולמו" (שם ט). "והיוצא בימי ניסן וראה אילנות שמוציאין פרח אומר בא"י אמ"ה שלא חיסר בעולמו כלום וברא בריות טובות ואילנות טובות ליהנות מהם בני"א"י. (שם רכו, א).

*הרי שבראייה בלבד הוא כבר נכנס לעולם השמחה בלי שיעור, כאילו הינ האילנות והפירות שלו, אפילו שלא עשה שום מעשה בזה ואינם שלו.

מכיוון שכך, הרי יכול האדם לנצל את עיניו ולנצל את האבר הזה יותר מכל האברים, ובאקל יכולה לבוא לידי הזדמנות כזו להשתמש בעיניו לצד הטוב, ולכן אמר התנא שדרך טובה שידבק בה האדם היא "עין טובה", כי אם לא ינצל את עינו לטובה, הרי עלול הוא להיכשל על כל צעד ושעל שתיהפך לרעה, להיות "צר עין".

Another example: A few *bachurim* are sitting together in the dining room, and there is a tea urn on the table. One boy touches the urn with his finger and says, "The tea is not hot enough." The boy sitting next to him understands that he would like to drink hot tea. Obviously, no one here is dying of thirst, because otherwise even lukewarm tea would do the job. But in any case, the boy would like to enjoy a nice cup of hot tea.

If the friend would get up and fill the urn with hot tea, is this a great mitzvah? Will people talk about it after 120 years? No. Nevertheless, we should not look down even on a little mitzvah like this. There is no end to the little details that Hashem takes care of for us. Similarly, there is no end to the things that we should be doing. If it is a mitzvah—do it! If it is a *chesed*, even a very small *chesed*, we should not try to get out of it and ignore it.

"Their end does not stop." There is no limit to what we are obligated to do. Here is an example from the life of the illustrious tzaddik, R. Alexander Zisskind, author of *Yesod V'Shoresh HaAvodah*. It is not the nicest example, but it communicates the point.

He says that when he would walk in the street and see someone spit on the ground, leaving behind an unsightly blob, he would not just walk by. Rather, he would first rub the spit into the ground with his foot, so the next person should not have the same feeling of disgust that he did.

This is not such a giant mitzvah. But it is a mitzvah.

Sometimes a woman meets another who is feeling gloomy and bitter. Every woman understands that a single smile from a friend could turn around the suffering woman's mood, and that it is a true mitzvah to do so. Even if the suffering woman is not about to go off the deep end, even if there is no looming tragedy that needs to be averted, it is still a mitzvah to cheer the poor woman up and give her a nice, warm smile to make her feel better.

It is a little mitzvah, but we should not look down at it and minimize its value. We can never know the power of the right word spoken at the right time.

עינים - טיב הדין - טיב התחזקות

ע

כתוב (תהלים קה, ד): בִּקְשׁוּ פָנַי תָּמִיד:

יש לבאר, 'בִּקְשׁוּ פָנַי תָּמִיד', כידוע (פתחי שערים - נתיב אורות דעקודים, פרק יג) 'פנים' רומז לרחמים, לרמז, כי עבודת איש הישראלי היא, שיבקש את פני ה' בכל עת, היינו, בכל דבר ובכל מצב יראה אך את ה' הרחמים שבו, וכמו שמצינו בגמרא (ברכות ט, ב), 'לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעבד רחמנא לטב עבד'. וביסוד הדבר אפשר לומר, כיון שלפי האמת א' הדינים בשורשם הם רחמים גמורים, אלא שהאדם צריך לזכות לזכיר בכך.

וכתב

בספר התניא (אגדת הקודש פרק יא), כי כשהאדם מניח בהכרה ברורה, שכל הנעשה עימו הוא אך לטובה ומאתו לא תצא הדינות, הריהו זוכה לכך שכל הדינים יתהפכו עליו לרחמים.

קנה

37 אל פניו

מצוה הבאה לאדם - שלו:

עפ"י העיקרון, שכל מאורע המזדמן לאדם מכון בהשגחה פרטית לאדם זה, ולכן הדבר מחייבו אישית, נוכל לבאר בטוב טעם פסוק מרכזי במגילת אסתר. מתואר במגילה כיצד מרדכי תובע מאסתר המלכה לסכן עצמה ולבוא אל המלך [אף שלא נקראה אליו] כדי לבקש מלפניו על עמה. ונימק זאת בטענה: "יומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכותי" (פרק ד-ז). וטעון ביאור: חרי מרדכי עצמו ידע

בביטחה כי "רווח והצלה יעמוד לי יחידים ממקום אחר" [אם אסתר לא תפעל להצלתם]. כי היה בטוח בזכות לימוד התורה של "תינוקות של בית רבין" (עיין מגילה טז). ואם כן, מה ראה לדרוש מאסתר המלכה שתסכן עצמה ותכנס למלך אשר לא כדת להתחנן לפניו על עמה?

אלא הביאור בזה, כי אף שהאמין מרדכי בהצלתם המובטחת של ישראל, סבר, כי לשם כך נדרשת גם "השתדלות" טבעית מסויימת המלווה בזכות של "מסירות נפש" להצלת העם. [וכפי שמצינו בקפיצת נחשון לים סוף קודם שנקרע הים, או במסירות נפשם של החשמונאים שקדמה לנס ההצלה בחנוכה].

ומדוע, אם כן, הטיל מרדכי חובת השתדלות זו דוקא על אסתר? נימק זאת מרדכי באומרו: "יומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכותי" כלומר: עצם העובדה המופלאה וזו שסיבב הקב"ה שאונן יכתירו להיות המלכה מתוך כל הנשים, מצביעה על התכלית שהיתה לכך, שהרי אין מקריות בעולם. מסתבר איפוא - אומר מרדכי לאסתר - כי "לעת אשר כזאת" - שעם ישראל בסכנה גדולה - "הגעת למלכותי". ומכאן שדוקא עליך, כמלכה, מוטלת מן שמיא אותה חובת השתדלות במסירות נפש, שעם ישראל כח זקוק לה.

למדנו מכאן כלל-יסוד: כי כל מעשה טוב המזדמן לאדם לעשותו. כל מצוה הבאה לידי של אדם, מוטלת עליו לחובה לעשותה. שכן אם זימנו מן השמים דוקא לו, אות הוא, שזו זכותו וחובתו שלו קודם לאחרים! וכפי שלמדנו זאת בגישתו של אברהם אבינו ומרדכי הצדיק.

48

טיב התחזקות - פרק ז: הגורמים למכשולות

שמו

בפסוק (במדבר ה, טז): וְהִקְרִיב אֹתָהּ הַפֶּהן וְהַעֲמִדָהּ לִפְנֵי ה':

נראה לומר בזה, דהנה הסיבה שאיש או אשה נשעלים בחטא ועוון, היא משום ששוכחים את ה'שויותי ה' לנגדי תמיד' ואינם שמים על לב שהם עומדים בכל זמן ובכל עת לפני ה' הרואה ומריט הכל מעשיהם, וכמו שכתוב (ירמ' כג, כד): 'אם יסתיר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה', הלא את השמים ואת הארץ אני מלא נאם ה'.' לכן צריך הכהן להעמיד הסוטה לפני ה', לומר לה שהסיבה שנכשלה בחטא ואשמה היא משום ששכחה שעומדת לפני ה'.

(לפי ה')

וזו הכוונה במאמר ח'ל שהביא רש"י לעיל: אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות. ומהי רוח השטות? ששוכחים את ה'שויותי ה' לנגד תמיד! כי כשזוכרים את ה' העומד לנגדו ורואה את כל מעשיו הרי זו שמירה המעולה ביותר מלהיכשל בחטא, וכמו ששינו (אבות ב, א): רבי אומר הסתכל במשלשה דברים ואי אהיה בא לידי עבירה, דע מה למעלה ממך: עין רואה, ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבין.